

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

צו- תשנ"ט - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

רבי יהודה אומר: "חמץ בין לפני זמנו (בערב פסח אחרי 6 שעות - רש"י) בין לאחר זמנו (חמץ שעבר עליו הפסח) - עובר עליו בלאו, תוך זמנו (בפסח) - עובר עליו בלאו וכתר.

רבי שמעון אומר: חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו - אינו עובר עליו בלא כלום, תוך זמנו - עובר עליו בכרת ובלאו, ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה, והכוונה בלא כלום כתבו התוס' שם ד"ה 'ר' שמעון' שאע"פ שאינו עובר בלאו הוא עובר ב"עשה" של "תשבתו". ויש דעת רבי יוסי הגלילי שלא נפסקה להלכה. וי"א שלדעת ר"ש איסורו מדרבנן.

ושמא תאמרו מה איכפת לי, הרי בכל מקרה זה אסור, אם עשה או לאו או מדרבנן?! יש נפק"מ. הרמב"ם בהלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ח אומר: "אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה שהוא מתחלת שעה שביעית ביום, וכל האוכל בזמן הזה לוקה מן התורה שנאמר (דברים טז) "לא תאכל עליו חמץ", כלומר על קרבן הפסח, כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה לא תאכל חמץ משעה שראויה לשחיתת הפסח שהוא בין הערבים והוא חצי היום" משמע שפוסק כדעת ר' יהודה.

הראב"ד חלק עליו ופוסק כמו רבי שמעון ואומר: "א"א מלקות מחצות ואילך אינו מחוור, דכיון דק"ל כר"ש בלפני זמנו ואחר זמנו דלא דריש הנך קראי "לא תאכל" "לא תאכלו" בלפני זמנו ולאחר זמנו. נהי דאסור באכילה מן התורה מ"ביום הראשון תשבתו שאור" או מ"לא תשחט על חמץ" כדבא, אבל איסור הנאה ליכא מן התורה, ומלקות נמי ליכא."

רואים מכאן מחלוקת שהרמב"ם פוסק כרבי יהודה והראב"ד כרבי שמעון. ומי שפוסק כרבי שמעון לא אוסר בהנאה ולא מחייב מלקות בערב פסח.

חמץ אחר הפסח

יש שואלים על הרמב"ם שפסק כרבי יהודה מפני מה כתב על חמץ אחר הפסח שהוא רק קנס? הרי לפי רבי יהודה יש על זה לאו כמו שראינו לעיל בגמרא, ואילו הרמב"ם כתב (שם בהלכה ד): "חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנייה לעולם, ודבר זה קנס הוא מדברי סופרים מפני שעבר על "בל יראה ובל ימצא" אסרוהו, ואפילו הניחו בשגגה או באונס, כדי שלא יניח אדם חמץ ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחר הפסח". ולפי דבריו זה איסור קנס בלבד כר"ש ולא איסור לאו כרבי יהודה.

שאלה זו שאלו כל מפרשי הרמב"ם ועיין שם בתשובותם. בכל מקרה דבר זה אסור לגמרי או מחמת גזירה או מחמת איסור תורה בלאו וכך כתב בשו"ע (סימן תמח, סעיף ה) "חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח, אסור אע"פ שביטל".

שימוש בכלי חמץ אחר הפסח

נפקא מינה נוספת למחלוקת זו היא בענין כלי חמץ בפסח. האם יש צורך להגעיל כלי מתכת אע"פ שלא ישתמשו בהם בפסח אם רוצים להשתמש בהם לאחר הפסח? האם צריך לשבור כלי חרס שאי אפשר להכשירם?

אומרת הגמרא (בפסחים דף ל): "אמר רב: קדירות בפסח - ישברו. ושמואל אמר: לא ישברו. ומספרת הגמרא ששמואל איים על מוכרי הקדרות שהפקיעו מחירים בערב פסח ואמר להם שאם הם לא יורידו את מחיר הקדרות, הוא ילמד את העם שהלכה כרבי שמעון שאפשר להשתמש בכלים ישנים אחר הפסח. ושואלת הגמרא לשם מה איוס? הרי מימלא כך דעתו של שמואל! ומסבירה הגמרא שזה היה מקומו של רב, ושמואל לא רצה להורות הלכה כנגד דעת רב. אך

השיעור לעילוי נשמת:

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע: צו

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

הלכות ערב פסח

היא שעמדה

אנו אומרים בהגדה של פסח "והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילינו מידם". ומסביר הזוהר מהי "והיא"? היא - התורה. והאר"י הקדוש הוסיף והיא שעמדה הכוונה לשכינה. בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו - שבכל דור ודור יש המצאות חדשות להשמיד את ישראל. גזרות רוחניות וגזרות גשמיות. יש מנסים להשמידנו בשקרים כמו פרעה, ויש בפנים יפות כחברים, ויש בגלוי. אבל לא יעזור לכולם. כי ה' מכיר את כולם ומצילינו מידם. ולפי הזוהר ההבטחה שה' הבטיח לאברהם אבינו מתקיימת גם בדורנו.

"ולא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו" דרך רמז אם אנו לא מאוחדים, אם אנו לא אחד, זה עומד עלינו לכלותנו. אבל האחדות מצילה אותנו מידם. אם לא כל העם, לפחות הדתיים למיניהם שיהיו בחזית דתית אחידה. ודוקא היום שהמצב חמור בעניין בטחון וכלכלה ובעיקר בענין הקשור ליהדות, כלומר בלימוד תורה ושמירת שבת וכו'. אם יהיו יותר צירים דתיים בכנסת אז יהיו פחות צירי לידה, יהיה יותר כח. אם לא יעשו חשבון פרטי יגיעו לאיחוד. אם יתקיים "לך כנוס את כל היהודים", תתבטל עצת המן שאמר "מפוזר ומפורד". אם יעזבו חשבונות פרטים ויתחשבו בצורך הכלל - תהיה אחדות. והעיקר לבטוח בבורא עולם שהוא "שומר הבטחתו" לישראל ולאברהם אבינו לא רק ביציאת מצרים אלא בכל דור ודור וגם בדורינו, יצילנו מידם. וה' יקיים את הבטחתו וידון את כל האומות שרוצים להציק לישראל שנאמר "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי".

שאלת הרשע

הרשע שואל "מה העבודה הזאת לכם?" וידועה השאלה מה ההבדל בין שאלת החכם לרשע? שהרי גם החכם שואל בלשון "אתכם" והרשע שואל בלשון "לכם". אפשר להסביר על פי דברי האר"י ז"ל שאמר כי בעבודה ובזיעה של ערב פסח מתנקים ומתכפרים עוונותיו של אדם. והחכם כששואל "מה העדות החוקים והמשפטים" וכו' כתוב שם "והיה כי ישאלך בנך מחר" היינו אחר שעבד וטרח והתנקה מעוונות בבחינת נעשה ונשמע הוא שואל את האבא "הסבר לי מה?" אבל הרשע שאינו עובד, שואל "מה העבודה הזאת?" אומרים לו שהוציא את עצמו מן הכלל ולא עבד להכין את ליל הסדר, לכן הוא בגדר רשע, שלא נתכפר לו. "אם היית עושה את העבודה, היית נקי, שהעבודה לפסח מזככת את האדם".

חמץ לפני פסח

הגמרא בפסחים (כח, א) אומרת שיש שלש דעות בענין איסור אכילת חמץ בערב פסח, בפסח ולאחר הפסח.

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

צו- תשנ"ט - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

חמץ הנמצא לנוי על הקיר - יורידו משם ולא ישתמש בו אף על פי שלא אוכל בו - שמא יורידו מהקיר וישתמש בו (עיין מג"א ס"ק ב).

תמונה עם שיבולים או חיטים מורעלות

ויש מחלוקת על מי שיש לו תמונה שמודבקת עליה שיבולת שעורים או חיטים. יש מי שאומר שזה אינו ראוי לאכילה ומותר להניחו על הקיר. ובענין כזה דן ה"שדי חמד", מערכת חמץ ומצה באחד שיש לו עכברים בביתו ומניח חיטים מורעלות להמיתם. האם חלה עליו חובת ביעור?

מצד אחד יש סיבה להתיר כיון שאינם ראויים לאכילה ומצד שני הרי האדם נהנה מהם. ואע"פ שהנאת האדם היא בביטול העכברים ולא בקיומם ואין לו רצון לא בעכברים ולא בחיטים, עם כל זה כעת הוא רוצה בחיטים אלו ושם פסק לאסור.

וכן בתמונה עם השיבולת אין להתיר כיון שכפי שראינו קודם אסור להניח אפילו כלי הבלוע בחמץ כל שכן אלו. ועוד שהרואה יראה ולא ידע אם הם ראויים לאכילה או לא ויבוא להתיר את האסור.

סכינים וסכ"ו"ס

הש"ס חובר ע"י רבינא ורב אשי שהם סוף הוראה שנאמר "עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם" (תהילים עג, יז). (עיין רש"י על מסכת בבא מציעא פו, א) לפעמים רבינא היה שואל את רב אשי שאלות בכדי לחדד את הנושא. בפסחים (דף ל, ע"ב) כתוב ששאל רבינא את רב אשי: כיצד מכשירים סכין? אמר לו לדידי חדיתא קא עבידנן אמר ליה תינח מר דאפשר ליה דלא איפשר ליה מאי? והסביר רש"י שרב אשי ענה לו: אני עושה סכינים חדשים. אמר לו רבינא אתה עשיר אבל אני שואל למי שאין לו את האמצעים כפי שיש לך, אמר לו רב אשי אני מדבר להגעיל או ללבוש כעין חדש (ועיין תוס' שם ד"ה "והלכתא" ותוס' בחולין דף ח שמחלקין בין סוגי סכינים, למסקנא - הגעלה).

אבל בשו"ע (תנא, ג) הוסיף רמ"א שאם יש ידית לסכין שעשויה מב' חלקים או מדבק או שהלהב תקוע בתוך הידית, יש שם חריצים וא"א להגעיל. לפיכך כל סוגי הסכינים יש להם דינים מיוחדים, ולדעת הרמ"א (שם סעי' ו) אם לפעמים מטגנים דבר חמץ והופכים אותו ע"י סכין או מזלג, צריך ליבון. לכן אדם שיש לו סט של סכ"ו"ס ורוצה להגעילם טוב שיביאם לרב שיבדוק אם יש עליהם ציורים או פיתוחים שיש להוציא את הכלוך שבהם, או הקת היא חלק מהלהב או מב' חלקים, וע"כ היום שעושים הגעלה במקומות ציבוריים, צריך שיהיה שם רב שיבדוק כל כלי וכלי.

שיניים תותבות

הרבה כלים אפשר לקנות חדשים, אבל ישנם דברים מיוחדים שקשה לקנות חדשים, כגון: שיניים תותבות. אמנם החומר שממנו מיוצרים השיניים התותבות הוא חומר מיוחד וכן אין אדם משתמש בהם בכלי ראשון, דבר הרוחח א"א להכניסו לפה, אבל דין בליעה בכלי שני יש להם, וכן אם אוכל חמץ חריף (עיין שד"ח חמץ ומצה סי' ד אות נד שהביא דעות רבות בנושא זה איך להכשיר). ולמעשה די להכשירם בכלי שני אפילו שהיד לא סולדת. ברור שיש לנקותם ולשפשפם יפה יפה קודם לכן. ויש שנוהגים שמכשירים את השיניים התותבות בליל ערב פסח ולא אוכלים בערב פסח חמץ, וה"ה לאדם שיש לו סדקים או חורים בשיניים, יש לנקותם יפה יפה (עיין בא"ח ש"ר פרשת צו אות ח).

הכשרת תנורים

אם היו מוכרי הקדרות מפקיעים מחירים, היה שמואל אומר את דעתו, שמותר להשתמש אחר הפסח בקדרות ישנות.

דהיינו לדעת רב שסובר נותן טעם לפגם אסור, ועובר כדעת ר' יהודה שחמץ לאחר הפסח אסור בהנאה וע"כ סובר שכלים מחרס הבלוע בהם חמץ צריכים שבירה ואין להשתמש בהם אחר הפסח. ובכלי מתכת צריך הגעלה אחר הפסח אם רוצים להשתמש בהם. ולדעת שמואל הסובר כדעת ר' שמעון לא גזרו חכמים אלא על חמץ בעין אבל מה שבלוע בכלים לא גזרו (עיין במג"א סי' תנא ס"ק א ובמשנ"ב שם ס"ק ה ובכה"ח שם ס"ק ח). כל זה מדובר בחמץ הבלוע בהם, אבל חמץ בעין שעליהם כולם מודים שאסור וצריך לשפשפם.

אנחנו בפועל נוהגים בזה כדעת שמואל שהוא כדעת רבי שמעון ומשתמשים בכלי חמץ אחר הפסח ולא מכשירים אותם קודם לכן. בעלמא בכל מחלוקת רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בממונא. וכאן זה "איסורי" והיה צריך להיות כאן הלכה כרב, אך זה מקרה שהלכה יוצאת מהכלל שפוסקים כמו שמואל כיון שפוסק כרבי שמעון. (ויש מסבירים שזה ענין ממוני, עיין כה"ח שם ס"ק ט). את כל הקדרות זה ענין ממוני, עיין כה"ח שם ס"ק ט). עם כל זה אנו מנקים את הכלים מהחמץ החיצוני הדבוק בהם כיון שבזה אין מחלוקת בין רבי שמעון לרבי יהודה ושניהם סוברים שצריך לבערו. ואם לא שפשף לפני הפסח משפשף בפסח ואם לא שפשף בפסח ישפשף אחר הפסח (עיין כה"ח שם ס"ק ז ומשנ"ב שם ס"ק ו).

וגם המוכרים חמצם לנכרי אינם יכולים לסמוך על המכירה בזה כיון שאין נכרי שיקנה חמץ גרוע כזה הדבוק בכלים. ואם מוכר את הכלים עצמם לנכרי, הרי נתחייב להטבילם אחר הפסח כדין כל כלי נכרי, בלי ברכה (עיין פתחי תשובה יו"ד קכ ס"ק י"ג). לכן הטוב ביותר לנקות את הכלים, ואם לא ניקה לפני פסח ולא מכר צריך לנקות אחר פסח. אבל אם בשטר המכירה כתוב שמוכרים את החמץ שבכלים, לאחר הפסח, אינו חייב לנקות. יש נפק"מ נוספת והיא שהשו"ע בסימן תמוז פסק שבתוך הפסח מאחר שאיסור חמץ הוא כרת, אוסר במשהו. בערב פסח שאיסורו בלאו (כרבי יהודה) אוסר בשישים. (ועיין שם סעי' ב' ובט"ז ס"ק ד' ובמג"א ס"ק ה' והגאון שם ס"ק י"ג וכה"ח ס"ק מד). אלא ששם בכה"ח (ס"ק מו) רוצה לאמר שמין במינו אוסר במשהו אפילו בערב פסח ולא פוסקים כן. בשו"ע (שם בסעי' יד) פסק כדעת הרמב"ם שסובר כדעת ר"ש שדינו מדין קנס אעפ"כ פסק (בסימן תמח סעיף ה') שחמץ לאחר הפסח אפילו אם ביטלו לפני הפסח אסור באכילה ובהנאה, (ועיין שם בכה"ח ס"ק צ"ג ובמשנ"ב ס"ק כ"ה וכן בשו"ע ר"ז שם שחמץ בפסח לאחר הפסח אסור בהנאה). אבל כאמור (בסימן תמוז סעי' יא) נפסקה הלכה שחמץ בפסח לאחר הפסח בטל בשישים.

הצנעת הכלים

בשולחן ערוך (סימן תנא, סעיף א) כתב "קדירות של חרס שנשתמש בהם חמץ כל השנה, אפילו אותם שעושים בהם דייסא ומיני קמחים, משפשפן היטב בענין שלא יהא חמץ ניכר בהם, ומותר להשהותן לאחר הפסח להשתמש בהם בין במינו בין שלא במינו. ומצניען בפסח במקום צנוע שאינו רגיל לילך שם, כדי שלא יבא להשתמש בהם בפסח, וטוב לסוגרם בחדר ולהצניע המפתח". הרי כתב "ומצניען בפסח במקום צנוע" ולכן מי שיש לו מגש יפה של

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

צו- תשנ"ט - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

כלי זכוכית

בשו"ע (סימן תנא, סעיף כו) "כלי זכוכית אפילו מכניסין לקיום ואפילו משתמש בהם בחמין, אין צריכים שום הכשר שאינם בולעים, ובשטיפה בעלמא סגי להו". וכותב הרמ"א: "ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו".

הבא"ח כתב (צו יד) "וכל כלי הזכוכית שנשתמש בהם בצונן, אפילו שנשתמש בהם משקה העשוי משעורים שהוא הנקרא בירה, יש להם היתר להשתמש בהם בפסח ע"י ערוי שימלאם מים וישארו בהם כ"ד שעות, ואחר כ"ד שעות ישפכם ויחזור וימלאם מים חדשים ויהיו ג"כ בהם כ"ד שעות, וישפכם ויחזור וימלאם עוד מים חדשים שיהיו בהם כ"ד שעות, ובוזה מותרים להשתמש בפסח, מפני שבליעתם בתחילה היתה בצונן": (ועיין בר"פ ח"ג כח).

ולכן כלי זכוכית רגילים שמשתמשים רק לשתיה קרה מספיק שטיפה. אבל אם שותה בו ויסקי או בירה צריך עירוי כדלעיל. וכן כוס קידוש שלפעמים שותים באמצע הארוחה עם לחם צריך הגעלה. אמנם אם הזכוכית בלעה בבישול חם - אין להם תקנה לפסח.

קולט אדים

יש מקומות שיש מעל כירת הגז "קולט אדים" ודינו יכול להיות כמו מכסה של סיר דלעיל. כמו כן לפעמים דינו של "ארון מטבח" הנמצא מעל כירת הגז כמו של מכסה סיר.

מתי ה"קולט" או ה"ארון" כ"מכסה"?

לצורך בדיקה זו יניח הבעל על הכירה סיר עם מים חמים, יקח סולם ויבדוק בארון שעל הגז או בקולט, אם אדי המים מחממים את הקולט לחום שהיד סולדת בו (42 מעלות) ישפוך מים חמים ויצפה בניר כסף מלמעלה למשך הפסח. ולא יעזור צביעה אלא כיסוי. אמנם אם קולט אדים גבוה ביותר או אם הארון לא מקבל חום שהיד סולדת בו - אין בכך חשש.

ואם לא כיסה ועבר מאז בישול החמץ יותר מ'24 שעות - הרי זה נטלי"פ (נותן טעם לפגם) והאוכל מותר בדיעבד. אך אי אפשר לסמוך על נטלי"פ לכתחילה (ועיין לעיל מחלוקת שו"ע ורמ"א).

מצה עשירה

מהדין מותר לאכול מצה עשירה. וכדכתב בשולחן ערוך (תסב, סעיף א) "מי פירות בלא מים אין מחמיצין כלל. ומותר לאכול בפסח מצה שנלושה במי פירות אפילו שהתה כל היום, אבל אין יוצא בה ידי חובתו".

אמנם צריך להזהר מאוד ממים כיון ש"מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ יותר משאר עיסה הילכך אין ללוש בהם; ואם לש בהם, יאפה מיד".

והרמ"א אסר בכל מקרה אפילו בלא מים וכדכתב שם: "ובמדינות אלו אין נוהגין ללוש במי פירות, ואפילו לקטף המצות אין נוהגין רק לאחר אפייתן בעודן חמין, ואין לשנות אם לא בשעת הדחק לצרכי חולה או זקן הצריך לזה".

בימינו גם הספרדים הנוהגים כדעת מרון צריכים לחשוש ל"מצה עשירה" מהמפעלים העושים כן כיון שאי אפשר להשיג במפעלים שלא תבוא טיפת מים על העיסה של קמח ומי הפירות ואז הם "ממהרים להחמיץ" (ועיין כה"ח שם ס"ק מא). וכמו כן היום מוסיפים לייך מים, או אלכוהול ושמרים וחומר משמר וסוכר וכד'. ועל זה לא התירו חכמים לאפות עם קמח ואין לו דין מי פירות (הרב בעל פקודת אלעזר סימן תסב, א).

מכסה של סיר דינו כסיר עצמו וצריך הגעלה. וכך כתוב בשולחן ערוך (סימן תנא, סעיף יד) "כסוי של ברזל שמכסים בו הקדירה, צריך הגעלה כיון שמוזיע בכל שעה מחום הקדירה; ואם נתנוהו בפסח על הקדירה בלא הגעלה, כל התבשיל אסור, שזיעת הכסוי מתערב בתבשילו". (אמנם אם שמו את המכסה הלא מוכשר בערב פסח על תבשיל כשר לפסח הטעם בטל בשישים. אבל בפסח - התבשיל נאסר). ויש מחלוקת אם נטלי"פ אסור בפסח. אבל בערב פסח כולם מודים שאין איסור (ועיין שו"ע תמוז, ב).

לעומת זאת בסעיף אח"כ כתוב "כסוי של ברזל שמשמים אותו על החררה כשנאפית על הכירה, צריך ליבון". וההבדל הוא ברור שכאן הכיסוי הוא על אפיה לכן צריך הכשר כמו אפיה והוא בליבון. ומסביר הפמ"ג (שם ס"ק ט ו"ל) שהליבון הוא "עד שיצאו ניצוצות". ומכאן נלמד לדון בדיני תנורים שלכאורה כל התנורים שלנו דינם כמו מכסה של סיר ומאחר שאופים בהם, אם ירצה להכשירם יצטרך ליבון "עד שיצאו ניצוצות" וזה א"א לעשות בתנורים שלנו. ויש מי שאומר שהתנורים שלנו הם לא כמו פעם. כי פעם היו מניחים הלחם על הרצפה של התנור. ולכן צריך גחלים על כולו (תסא, א). אבל היום מניחים לחם על תבניות ולכן די ללבן את התבנית. ואת הדפנות יש לחמם בחום, כיון שבלעו רק זיעה ודי בליבון קל. אבל שו"ע לא פוסק כך כדלעיל.

כתב הטור: "כיסוי של ברזל שמשמים אותו על חררה שנאפית על הכירה י"א שאפילו הגעלה אינו צריך כיון שאינו עשוי אלא לכסות ואין החררה נוגעת בו. ונראה לי שצריך ליבון כי ברב פעמים נוגעת בו, ועוד שהוא מזיע מהבל החררה שתחתיו" (ועיין שם בב"י כיצד צריך להיות הליבון דהיינו עד שיצאו ניצוצות). ועובדה שהמכסה לא נוגע ועל סמך זה רצו להקל וע"כ חולק הטור. ומסביר שני הסברים: (א) כי לפעמים בא הכיסוי על הבצק ולכן צריך ליבון. (ב) כיון שהזיעה מקורה מאפיה ולכן צריך ליבון ממש.

לטעם הראשון ניתן להקל בתנורים של ימינו כיון שהלחם לא בא במגע עם גג התנור ודפנותיו. ולטעם השני עדין נצטרך ליבון בכל תנור.

בשו"ע של ר"ז כתוב רק הטעם הראשון ולפי דעתו נראה שדי בליבון קל. וכן המשנ"ב בס"ק פה הביא הטעם הראשון אבל מגי"א ס"ק ל' וכן כה"ח ס"ק קע"ו הביאו את שני הטעמים, וכן פסק הבי"ח שם. אבל לפי זה הרוצה להכשיר תנור צריך ליבון "עד שיצאו ניצוצות".

דלת הזכוכית של תנור

בימינו יש לרוב התנורים דלת זכוכית. והיא גורמת בעיה נוספת בהכשרה כיון שיש מחלוקת לגבי זכוכית רגילה כדלהלן, אבל בזכוכית כזאת מחוסמת אפשר שגם השו"ע המיקל בכלי שתיה יחמיר בזכוכית כזאת שודאי לא היתה בזמנו ולא עליה הוא דיבר. וכיון שפירקס וכד' אינה זכוכית רגילה שדיבר עליה מרון השו"ע, זכוכית שהיתה נשברת ממים חמים, וכיום אפשר לבשל בה אם כן היא משהו אחר ולא היה בזמנם, ומזכוכית זו עושים ממנה דלתות לתנורים, הרי בלעה חמץ ממש, איך יכול להגעילה? האם ילבן עד שיצאו ניצוצות? ולכן העצה היעוצה בבתים פרטים לא להסתמך על קולות ולא להכשיר תנור אפיה אפילו אם מפרקים את הדלת ומנקים טוב. אבל במפעלים ובמוסדות שהשימוש בתנור הוא הכרחי צריך שיביאו רב שיבדוק את כל החריצים ולבסוף יכסה את הדלת והחלק הפנימי בניר כסף.

קול צופיך

מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

צו- תשנ"ט - מאת מִן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

הכנות לפסח במעשה

גם בגשמיות צריך הכנות למדוד כמה שיעור רביעית יין, וכמה זה כזית מצה. כמה כזית בבמצת יד וכמה במצת מכונה. וגם אם לוקח מצות יד עבה, תלוי איזה עובי וכד'. לכן צריך למדוד ולשקול במשקל. לשקול חסה כמה כזית אולי בעלה אחד אין שיעור. ובמיוחד בחסה צריך ליקח שלושים גרם ולא רק עשרים גרם. למרוך ולכורך לכל אחד שלושים גרם.

הכנת החסה

אומר הבא"ח בספרו חוקי הנשים שהאשה צריכה להיות נקיה במעשה ובבגדיה. ומספר הבא"ח "מעשה בחכם אחד שנכנס בערב פסח לחצר אחד, וראה את האשה בעה"ב לפניו שני סלים גדולים מלאים חזרת, והיא רוחצת העלים של החזרת ורואה אותם במהירות כלאחר יד ומנחת בסל לפניו ויאמר לה החכם "כמה שערות יש בראשך", א"ל: לא מניתי אותם ולפי דעתי אי אפשר למנותם. א"ל: שערות ראשך אפשר להמנות, אך חיוב המלקיות אשר בצוארך אי אפשר להמנות. א"ל: מה אעשה בני הבית מרובין ורוצין לאכול חזרת הרבה כי ערב להם? א"ל: תשובה זו לא תצילך ביום הדין, על כן שמעי לעצתי ותשליכי העלין שצריך להם בדיקה מרובה, ותקחי הקלחים דוקא וכן הכרפס תבדקי להם שיעור מועט לצאת י"ח דוקא. על כן בית שאוכלו מרובין ולא יש בודקים הרבה יעשו כן", אבל רק קלח ולא זה שבאדמה.

היום ב"ה יש חסה של גוש קטיף, ובה יקנה אדם מראש שלא ישאר בלי בערב פסח, ולא ישים כולה בתוך המים שלא יהיה כבוש ונשים בקיאות בזה לשמור על זה. ואם אין לו יקח את הקלח. כרפס מספיק קצת ולא צריך כזית ולהפך עדיף לאכול פחות מכזית.

עליה לקברים בחול המועד

קברים בחודש ניסן לא עולים אלא אם קם משבעה בניסן ומותר לעלות לרשב"י או לרבי יהודה בר אילעי בחול המועד ובחודש ניסן.

היחס לרפורמים

גם במצרים היו רפורמים שהיו בבחינת חמץ והיו שהתנגדו למשה רבינו וכד'. ואיני יודע אם אפשר להשוות כי לא קיבלו חינוך במצרים אבל היום קיבלו. ואעפ"כ נאמר "כל בן נכר לא יאכל בו". ואיני יודע אם נקרא חמץ או אולי שאור אבל רבנים אומרים וראשי המועצות אולי יגידו נקרב אותם וכד', אבל בהגדה כתוב "הקהה את שיניו" ולא תקרב אותו כי מי שבא ללמוד תקרב אותו אבל מי שבא להציק לך הקהה את שיניו מי שלא בא למקוה או לעירוב וכדומה אין מה ללמד אותם. האדמור מחב"ד אומר בחו"ל אין ערבות אבל בארץ יש הביאו דינהם מגרמניה ושם אין קירוב אבל כאן יש.

צום לילד בכור

אם אבא בכור אמא תצום ואם שניהם בכורים. ואם אבא צם במקום הילד והילד בא לבית הכנסת פור האבא ורק אם מבין ושמו בסיום פוטר. ולשו"ע אינו חייב לצום במקום בנו. אבל גדול שלא בא לבית כנסת לא מועיל שאבא יביא לו אוכל. לברית עשרה וכן. ורק זה שמנהג מועיל. ולא ביי"ז בתמוז.

סיום

השנה יחול חג הפסח ביום חמישי כמו בזמן יציאת מצרים שהיתה ביום חמישי. וב"ה זכינו שעכשיו יש הרבה בני תורה ובזכות זו יהי רצון שנגאל השנה ונקריב קרבן פסח.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

והיה רב גדול בירושלים שאסר לשים בימינו מיץ תפוחי זהב בקמח למצות. אמרו לו הרי זה מי פירות. ואמר להם שהתפוזים שלנו אינם אותם מי פירות של חז"ל וכן כל דבר חמוץ. ולכן אם כתוב על האריזה "קמח למצה" אסור לאוכלו גם בערב פסח כדי לא לסייע בידי עוברי עבירה. אך אם כתוב "קמח מצה" אפשר לסמוך על הרב המכשיר.

בשר זה לפסח

מובא בגמרא: "אמר רבי יהודה אמר רב אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח הוא מפני שנראה כמקדיש בהמתו ואוכל קדשים בחוץ" (פסחים כג, א). וכן בשולחן ערוך סימן תסט סעיף א "אסור לומר על שום בהמה, בין חיה בין שחוטה; בשר זה לפסח, לפי שנראה שהקדישו מחיים לקרבן פסח ונמצא אוכל קדשים בחוץ; אלא יאמר: בשר זה ליום טוב". ובמשנה ברורה (ס"ק ב) וכה"ח (סק"ה) פסקו "ויש פוסקים שמחמירין גם על עופות ודגים דאפשר שהקדישו ל"דמים". מדאמר "לפסח". והנה לכתחלה טוב ליזהר שלא לומר "לפסח". ואם אמר "בשר זה לפסח" הריהו מותר כי בודאי לא התכוין לקרבן פסח (ועיין כה"ח שם ס"ק א).

ועד כמה הזהירות בזה אפשר לראות גם ממהלכה הבאה: (פסחים נג, א) אמר רבי יוסי: תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים, שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא תודוס אתה - גזרנו עליך נדוי, שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ".

ומהו שאמרה הגמרא "אלמלא תודוס אתה היינו מנדין אותך". אם מגיע לו נידוי ינדו אותו ואם לאו שלא ינדו? אלא שהגמרא אומרת כי תודוס היה אומר איזה דרשה על פסוק ועוד שהיה מטיל מלאי לכיסם של תלמידי חכמים. וכל מי שמסייע בידי תלמידי חכמים זוכה לישיב במחיצתם לעת"ל, ועל כן לא נידוהו.

אכילת צלי

גמרא: "מקום שנהגו לאכול צלי בליל פסחים אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין (פסחים שם) גזירה שמא יאמרו: בשר פסח הוא. ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד בלילה זה, מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ; ואם היה מחותך או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא מחובר, הרי זה מותר במקום שנהגו". ובמשנה ברורה שם "ובאלו ארצות אין נוהגין לאכול צלי בשני הלילות ואפילו צלי קדר (פי' שנצלה בקדירה בלא מים ושום משקה אלא מתבשל במוהל היוצא ממנו) אע"פ שאינו דומה לצליית הפסח שהפסח שנצלה בקדירה פסול אפ"ה יש לאוסרו מפני מראית העין שלא יטעו להתיר גם צלי אש ואפילו אם בישלו מתחלה במים ואח"כ עשאו צלי קדר יש לאסור מטעם זה".

ולכן אשה שמכניסה לתנור בשר בכדי שיצלה במיץ שלו - אסור וצריך להוסיף מים אחרים. אפילו צלי לאחר בישול - אסור. כי זה צלי קדר אסור אפילו לאחר בישול ואסור בשר בהמה וחיה ועופות, אבל דגים מותרים (עיין פירוש הגר"א שם וכה"ח שם על סעי' ב).

הכנות לפסח בלימוד

יש צורך בהכנה לליל פסח, יש ללמוד את ההגדה יש ללמוד איך עושים סדר פסח. ויש ללמוד כדי שידע אם ישאלו בנו שאלות שידע מה לענות "מחר" כי אפשר שיהיו לו קושיות גדולות. ואע"פ שאתמול הבן לא שאל שאלות כיון שעבד להכנת הפסח אפשר שישאלך "מחר" ותצטרך לענות לו.

